

ЛЕРХ Катерина,
здобувачка вищої освіти Вінницького державного педагогічного
університету імені Михайла Коцюбинського

ІНФОРМАЦІЙНА БЕЗПЕКА УКРАЇНИ: ВІДСІЧ МАНІПУЛЯЦІЯМ НАВКОЛО НАЦІОНАЛЬНИХ ТА ПОЛІТИЧНИХ ПИТАНЬ

У сучасних умовах гібридної агресії інформаційна сфера перетворилася на повноцінний театр бойових дій. Питання національної ідентичності, мови, релігії та політичного вектору розвитку України стають головними мішенями для зовнішніх маніпулятивних впливів. Захист національного інформаційного простору є не лише технічним завданням, а передусім питанням збереження соціальної єдності та стійкості держави. Актуальність теми зумовлена необхідністю вироблення дієвих механізмів протидії деструктивним технологіям, що експлуатують внутрішні суперечності українського суспільства.

Маніпуляції навколо національних питань часто базуються на технології «штучного розколу». Ворог використовує реальні дискусії в українському суспільстві, радикалізуючи їх та доводячи до абсурду. Основними темами є мовне питання та релігійне самовизначення. Як зазначає дослідник Г. Почепцов, стратегічною метою таких операцій є когнітивна дезорієнтація населення, коли через перенасичення інфопростору суперечливими фактами людина втрачає здатність до критичного аналізу [1, с. 44].

Особливо гостро маніпуляції проявляються у питаннях історичної пам'яті. Створення «історичних міфів» має на меті делегітимізувати українську державність та посіяти сумніви щодо права нації на самовизначення. У цьому контексті інформаційна безпека вимагає не просто спростування фейків, а формування власного сильного наративу, заснованого на об'єктивних історичних даних та стратегічних комунікаціях.

Політична стабільність держави напряму залежить від рівня довіри громадян до владних інституцій. Маніпулятивні технології спрямовані на

поширення зневіри, апатії та агресії щодо державних органів. Використання анонімних Telegram-каналів дозволяє поширювати дезінформацію під виглядом «інсайдів», що створює ефект залученості читача до «таємних знань» [2, с. 87]. Найбільш небезпечними є кампанії, що спекулюють на темах корупції, мобілізаційних процесів та військової допомоги партнерів. Такі впливи мають на меті не лише внутрішню дестабілізацію, а й підрив міжнародного авторитету України.

Ефективна відсіч інформаційним загрозам потребує комплексного підходу, що поєднує державний контроль, роботу медіа та громадську активність. Відповідно до Стратегії інформаційної безпеки України, одним із пріоритетів є розвиток медіаграмотності населення [3]. Громадянин, який володіє навичками критичного мислення, стає менш вразливим до емоційних маніпуляцій та фейків.

Важливим інструментом є стратегічні комунікації (StratCom). Держава має діяти проактивно, заповнюючи інформаційний вакуум офіційними роз'ясненнями ще до того, як його заповнять ворожі наративи. Також вагому роль відіграють проєкти з фактчекінгу (наприклад, StopFake або VoxCheck), які деконструють маніпулятивні механізми та демонструють аудиторії технологію створення неправдивих повідомлень [4, с. 112].

Окрему увагу слід приділити співпраці з глобальними технологічними компаніями (Meta, Google, X) щодо блокування ботоферм та протидії поширенню мови ворожнечі. Проте адміністративні методи мають бути збалансованими, щоб не порушувати принципи свободи слова, оскільки саме демократичні цінності є фундаментом національної безпеки.

Отже, Інформаційна безпека України в сегменті національних та політичних питань залежить від здатності суспільства до консолідації. Головною зброєю проти маніпуляцій є не цензура, а якісний національний контент, прозорість державних процесів та високий рівень критичного мислення громадян. Подальші дослідження мають зосередитися на вивченні впливу

штучного інтелекту на створення дипфейків та розробці алгоритмів їх автоматичного виявлення в інформаційному просторі.

Список використаних джерел:

1. Почепцов Г. Г. Когнітивні війни. Київ: Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2021. 252 с.
2. Курбан О. В. Інформаційні війни у соціальних мережах : навч. посіб. Київ : Вид. центр «Київський університет», 2018. 215 с.
3. Про Стратегію інформаційної безпеки: Указ Президента України від 28 груд. 2021 р. № 685/2021. URL: president.gov.ua (дата звернення: 20.05.2024).
4. Дезінформація та маніпуляції в інформаційному просторі: посіб. для журналістів / за ред. В. Ф. Іванова. Київ: Академія української преси, 2022. 180 с.

ЛИСТОПАД Богдана,

здобувачка вищої освіти Вінницького державного педагогічного
університету імені Михайла Коцюбинського

МЕДІАГРАМОТНІСТЬ ЯК ІНСТРУМЕНТ КОНСТИТУЦІЙНОГО ЗАХИСТУ ЛЮДИНИ ВІД ВОРОЖИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ ОПЕРАЦІЙ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

В умовах повномасштабної збройної агресії росії проти України особливої актуальності набуває захист інформаційного простору, який перетворився на арену гібридного протистояння. Системні інформаційно-психологічні операції (ІПСО) держави-агресора створюють прямі загрози для національної безпеки та стабільності суспільства, деструктивно впливаючи на свідомість громадян. За таких обставин виникає необхідність оптимізації механізмів конституційного захисту прав і свобод людини, зокрема права на безпечне інформаційне середовище та отримання об'єктивних даних.

Відповідно до статті 17 Конституції України [2, с. 6], забезпечення інформаційної безпеки є однією з найважливіших функцій держави. Проте в